

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Viltnytt

Nyhetsbrev november 2023

| | [Skicka vidare](#)

Lodjur fotad med Länsstyrelsens viltkamera

Årets inventering av stora rovdjur

Inventeringen av länets stora rovdjur pågår nu för fullt. Lodjur inventeras från 1 oktober till och med februari och varg inventeras från 1 oktober till och med siste mars. Arbete med att söka efter kungsörnars spelflykt sker under tidsperioden mitten av februari och cirka 1 månad framåt.

Grunden för inventeringen av varg och lodjur är att spåra djuren i snö. Kunskap om djurens sociala status fås säkrast genom snöspårning och vi är beroende av en säsong där det snöar kontinuerligt men inte heller för ofta då det innebär att djuren inte hinner röra sig tillräckligt (lämna efter sig spår) innan det snöar igen.

Vi kombinerar kunskaperna från spårning i snö med bilder och filmer från Länsstyrelsens egna viltövervakningskameror samt från allmänhetens kameror. Kamerorna är viktiga för inventeringsverksamheten och vi är tacksamma för alla goda kontakter vi har med markägare och jakträttsinnehavare.

Under säsongen samlas stora mängder information in och resultatet av inventeringsarbetet läggs in i databasen Rovbase. Via Rovbase kan du följa Länsstyrelsens arbete och om det finns funderingar över vad som står att läsa där betyder är du välkommen att höra av dig med sina frågor till oss.

Informationen i Rovbase analyseras och de länsvisa resultaten granskas innan nationella

rapporter skrivs för respektive art. Under förra inventeringssäsongen hittade vi 15 lodjurshonor med ungar, så kallade föryngringar. Några av dessa delas med andra län då honorna går över länsgränser och det sammanlagda resultatet för lodjur i Västra Götalands län blev 13,5 familjegrupper vilket motsvarar ungefär 74 lodjur. Vi fann 8 vargrevir, 4 par och 4 familjegrupper. Flera av förra säsongens par är numera familjegrupper då valpar har fötts under våren.

Om du ser spår, spillning eller observerar varg eller lodjur rapportera gärna detta till www.skandobs.se eller direkt till våra spårare. Deras kontaktuppgifter finns på Länsstyrelsens hemsida.

Inventeringen av länets stora rovdjur pågår nu för fullt. Lodjur inventeras från 1 oktober till och med februari och varg inventeras från 1 oktober till och med siste mars. Arbete med att söka efter kungsörnars spelflykt sker under tidsperioden mitten av februari och cirka 1 månad framåt.

Grunden för inventeringen av varg och lodjur är att spåra djuren i snö. Kunskap om djurens sociala status fås säkrast genom snöspårning och vi är beroende av en säsong där det snöar kontinuerligt men inte heller för ofta då det innebär att djuren inte hinner röra sig tillräckligt (lämna efter sig spår) innan det snöar igen.

Vi kombinerar kunskaperna från spårning i snö med bilder och filmer från Länsstyrelsens egna viltövervakningskameror samt från allmänhetens kameror. Kamerorna är viktiga för

inventeringsverksamheten och vi är tacksamma för alla goda kontakter vi har med markägare och jakträttsinnehavare.

Under säsongen samlas stora mängder information in och resultatet av inventeringsarbetet läggs in i databasen Rovbase. Via Rovbase kan du följa Länsstyrelsens arbete och om det finns funderingar över vad som står att läsa där betyder är du välkommen att höra av dig med sina frågor till oss.

Informationen i Rovbase analyseras och de länsvisa resultaten granskas innan nationella

rapporter skrivs för respektive art.Under förra inventeringssäsongen hittade vi 15 lodjurshonor med ungar, så kallade föryngringar. Några av dessa delas med andra län då honorna går över länsgränser och det sammanlagda resultatet för lodjur i Västra Götalands län blev 13,5 familjegrupper vilket motsvarar ungefär 74 lodjur. Vi fann 8 vargrevir, 4 par och 4 familjegrupper. Flera av förra säsongens par är numera familjegrupper då valpar har fötts under våren.

Om du ser spår, spillning eller observerar varg eller lodjur rapportera gärna detta till www.skandobs.se eller direkt till våra spårare. Deras kontaktuppgifter finns på Länsstyrelsens hemsida.

Spårlöpa efter tre lodjur

Sammanfattning av projektet e-DNA i spårstämplar från lodjur

Projektet med e-DNA i spårstämplar från lodjur startade 2018 som ett innovationsprojekt finansierat från Naturvårdsverket. Projektet förlängdes i tid först på grund av en vinter utan snö och sedan pandemin med dess restriktioner och brist på analysutrustning.

Tanken med projektet var att undersöka möjligheten att identifiera olika individer av lodjur genom att analysera DNA från insamlade snöspår. Detta hade visat sig fungera för andra arter så som utter, isbjörn och järv.

Länsstyrelsens spårare samlade in snöstämplarna som sedan skickades till laboratorier för analys. Den typ av DNA som samlades in är så kallad miljö-DNA (eDNA) som finns i spårstämplarna i form av döda celler. eDNA definieras som de genetiska spår levande organismer lämnar efter sig i miljön i form av döda celler. Dessa avges i de miljöer som organismen befinner sig i, vare sig det är jord, luft, vatten eller snö.

För att särskilja olika arter från varandra genom genetiska metoder, används DNA från mitokondrierna (mtDNA) som ligger utanför cellkärnan i cellen. Varje enskild cell kan innehålla flera tusentals mitokondrier vilket förklarar varför arter kan identifierats från snöstämplarna. För att särskilja *individer* inom samma art analyseras däremot DNA från cellkärnan - nDNA (från engelskans nuclear DNA) – vilket kräver större ansträngningar eftersom cellkärnan hos däggdjur endast innehåller två DNA-kopior. Inom projektet samlade spårare från Länsstyrelsen i Västra Götalands, Jönköpings och Hallands län tillsammans med intresserade jägare i Västra Götaland in snöstämplarna efter lodjur för att försöka avgöra om det var möjligt att inte enbart identifiera art, utan även individer. Snön som analyserades samlades in mellan 2018 och 2021 och analyserna genomfördes av MIX Research, som även arbetar med att utveckla en liknande metod för andra arter.

Sammanlagt samlades 48 lodjursprover in varav fyra prover var från djurparker (ett hår-, ett saliv- och två snöprover) och 44 från vilda lodjur. Tjugofem av snöproverna i fält samlades in av forskare och 19 av Länsstyrelsens spårare och jägare. Resultaten visar att mikrosatellitdata kunde extraheras från 76 % (19/25) av de prover som samlades in av forskare med erfarenhet jämfört med 36,8 % (7/19) av de prover som samlades in av personer under träning.

Totalt 59 % av analyserna gav utslag för minst en mikrosatellitmarkör som gick att tolka tydligt (26/44) och 20,5 % (9/44) gav utslag för tre mikrosatellitmarkörer. För att kunna identifiera enskilda lodjur behövs 5–6 markörer. Metoden med att analysera eDNA i spårstämplar har en hög potential att kunna användas av spårare och jägare, där resultatet ökar med större erfarenhet av provtagning. Eftersom lodjursspår har visat sig vara de snöspår som är mest komplicerade att analysera för populationsanalyser kommer det att behövas fler optimeringar för att uppnå en högre frekvens av identifierade individer.

Så mer studier behövs, för att kunna fortsätta att utveckla metoden. Trots det visar resultaten från projektet att det finns möjlighet att identifiera lodjur genom eDNA-analys av spårnsö.

Bild av kranium

Vad gäller vid preparering av jakttroféer?

Nu när många jakter är i full gång, kanske du och andra jägare funderar på att preparera jakttroféer från djur ni fällt. Om du planerar att preparera djur åt andra personer än dig själv finns det en del regler att tänka på.

Det krävs tillstånd för att yrkesmässigt eller i förvärvssyfte preparera hela eller delar av vissa arter, exempelvis:

Fåglar: de arter som lever vilt inom EU:s europeiska territorium,

Däggdjur: de arter som lever vilt i Sverige,

Vissa fridlysta djur (N/n-arter enligt bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845))

Djur och växter som är CITES A- eller B-listade enligt rådets förordning (EG) nr 338/97.

Även montage av horn med hela eller delar av skallen faller in under tillståndsplikten. Tillstånd ansöker du om hos Länsstyrelsen. Har du fler frågor om detta, eller vill ha hjälp med att avgöra om din prepareringsverksamhet faller under tillståndsplikten, hör av dig till oss så hjälper vi dig! Du kan också läsa om hur du ansöker på Länsstyrelsen hemsida: [Sälja, visa, hantera vilda växter och djur | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](#)

Vad gäller om du vill sälja en jakttrofé?

Det finns även förbud mot att sälja, köpa och byta vissa djur. Ibland kan det behövas intyg från Naturvårdsverket eller Jordbruksverket för att få sälja dom. Förbudet gäller inte bara levande djur, utan även föremål gjorda av djuren, exempelvis hornmontage, skinn eller uppstoppade djur.

Har du exempelvis ett montage eller ett skinn du tänkt sälja, kan det vara bra att kolla upp om det är tillåtet eller om du behöver intyg. Mer information hittar du på Naturvårdsverkets hemsida: [Köp och försäljning av uppstoppade fåglar och djur \(naturvardsverket.se\)](#)

Vinterutfodring av vilt

Att hjälpa viltet under vintern

Vi har alla ett ansvar att bedriva viltvård på våra marker. I begreppet viltvård ingår exempelvis att skapa tillgång till foder och vatten, framför allt under de tider på året när tillgången på mat och vatten annars är begränsad.

Viltvård kan bedrivas på olika sätt, beroende på vilket vilt man vill gynna och de förutsättningar som finns. Du kan exempelvis anlägga viltåkrar, röja din mark eller utfodra viltet under vintern.

Våra inhemska arter är väl anpassade för att klara av vintern, men det händer ändå att svagare individer svälter ihjäl, särskilt om det blir en kall, lång vinter med mycket snö. De djur som överlever är oftast i sämre kondition när våren kommer och det är dags att få ungar eller lägga ägg.

Förutom att sköta dina marker på ett sätt som skapar foder naturligt kan du utföra olika riktade åtgärder för att hjälpa viltet, som exempelvis att anlägga viltåkrar under sommarhalvåret. En viltåker ger foder åt både klövvilt och småvilt. Vissa viltåkrar ger även tillgång till foder på vintern. En ungskog med olika lövträd och tall är gynnsamt för klövvilt medan för småvilt, som harar och fåglar, är det bättre med mer buskrika miljöer som ger skydd mot både predatorer och väder.

Målet med utfodringen är att hjälpa viltet att överleva tuffa omständigheter och hålla djuren i bra kondition inför reproduktionen. Genom vinterutfodring kan man minska lidandet och öka överlevnaden. Det kan även minska betesskador på både skog och grödor. Tänk på att du alltid måste ha markägarens tillstånd för att få utfodra viltet.

När och var ska man vinterutfodra?

Det bästa är att börja utfodra tidigt på säsongen och fortsätta till dess växtsäsongen börjar igen på våren. Att stödutfodra viltet är viktigare under hårda, kalla vintrar än under milda. Stödutfodringen syftar i första hand till att öka överlevnaden, och i andra hand att öka reproduktionen hos viltet. Du kan behöva öka jakttrycket när du har en population med god reproduktion. Tänkt på att inte förväxla utfodring av vilt med åtling. En åtel har som syfte att locka till sig vilt för jakt. En utfodringsplats jagar man inte på.

Blir vintern mild klarar sig vanligtvis klövviltet utan stödutfodring. Är stammarna stora, och det dessutom finns skogsföryngring och fält med känsliga grödor, kan utfodringen ändå vara en bra åtgärd för att undvika betesskador.

Välj en plats där det är lugnt, gärna långt från vägar och bebyggelse. Finns det ungskog eller skyddsvärda grödor, så placera foderplatserna så långt bort från de markerna du vill skydda som möjligt, för att hålla viltet därifrån. Utfodringsplatsen bör placeras ganska fritt så viltet har bra uppsikt. Detta gör djuren tryggare och minskar risken för att viltet tas av rovdjur. Det är bättre med flera mindre utfodringsplatser i stället för en stor, med minst 50–100 meter mellan varandra. Fler utfodringsplatser minskar risken att dominanta individer kör bort svagare individer från maten. Håll rent på utfodringsplatsen så att fodret inte blir smutsigt och ohygieniskt, till exempel genom att använda en foderhäck. Lägg inte ut för mycket foder åt gången eftersom det då riskerar att bli gammalt eller börjar mögla. Det är också bra att sätta ut saltstenar och mineralstenar.

En annan enkel åtgärd är att ploga undan snön på exempelvis viltåkrar eller andra ytor för att hjälpa viltet att komma åt födan. Du kan även fälla några aspar och lägga dem så viltet kommer åt. Både knoppar, späda grenar och bark uppskattas av såväl klövvilt som harar.

Glöm inte vattnet! Även under kalla vintrar behöver djuren vatten. Se till att det finns tillgång till öppet vatten i någon bäck eller viltvatten nära foderplatsen. Ett annat sätt för djuren att få i sig vatten är genom utfodring med ensilage. Blött ensilage innehåller mycket vatten och då får djuren i sig en del av vattnet via fodret. Nackdelen med för blött ensilage är att det fryser en kall vinter och kan därmed bli svårt för djuren att äta.

Vad äter viltet?

Vid en utfodringsplats utfodrar man främst med ensilage som kan kompletteras med spannmål eller kraftfoder. Det finns regler för hur och med vad man får utfodra vilda djur. Detta gäller särskilt för animaliska produkter för att undvika smittspridning. Läs mer på Jordbruksverkets hemsida.

Klövvilt

Rådjur är foderspecialister som lever på högvärdigt foder så som örter, knoppar eller blåbärsris. Rådjur klarar inte att smälta grovfibrigt foder som barr och kvistar, vilket kan leda till allvarliga problem med matsmältningen. Hösilage eller ensilage med hög proteinhalt eller tidigt skördat hö är ett utmärkt foder. Komplettera gärna även med spannmål, pellets eller annat kraftfoder.

Älgens föda är lik rådjurens och på vintern består den mest av kvistar av barr och lövträd, men även bärris och ljung. De föredrar lövträd som asp, ek rönn och sälg. Vid vinterutfodring är ett bladrikt ensilage med inslag av exempelvis klöver lämpligt.

Kronhjort äter ris av blåbär, lingon och ljung, samt olika gräs och lavar, men även knoppar och kvistar från bland annat ask, asp, brakved, ek, en, rönn, sälg och viden. De äter också bark från till exempel ask, asp, ek, gran, lärk, rönn, sälg, viden och tall (glansbark). Vid vinterutfodring klarar de sig bra på ett gräsbaserat ensilage som kompletteras med spannmål eller foderpellets.

Dovhjort äter gräs, örter, bärris, blad och skott. Vid vinterutfodring klarar de sig bra på ett gräsbaserat ensilage som kompletteras med spannmål eller foderpellets.

Även vildsvin äter grovfoder. Lämpligt foder är helsädesensilage som eventuellt kompletteras med kraftfoder såsom spannmål, bönor, ärtor majs eller pellets.

Fältvilt

Haren äter gärna knoppar och bark från vissa lövträd, framför allt från asp och sälg. Det går också bra att tillskottsodra med hö eller hösilage. Hararna besöker ofta rådjurens foderplatser och äter då av spannmålen eller av pellets.

Fasan och raphöns har liksom fältharen svårt att hitta foder när snötäcket ligger djupt. Bästa fodret för fälthönsen är spannmål, till exempel havre eller vete. Tänk på foderplatsens placering med tanke på rovdjur som räv eller mård, och på rovfåglar som hök och fjällvråk.

Har du fått detta mail vidarebefordrat?
[Starta en egen prenumeration här.](#)

[Så hanterar vi dina personuppgifter](#)
[Avregistrera prenumeration](#)

Följ oss i sociala media

Dela detta utskick

